

mégis remélem, némelykor éreztünk valamit abból, hogy a biblia nagy tapasztalatai milyen különösek, talán éppen profétaiak, fény, mely előre világít és nagyon óvakodjunk attól, ne-hogy gyorsan azt gondoljuk: igen, így vagyok én is! és a biblia legszebb mondásait úgy vonatkoztatjuk magunkra, mintha a proféták és apostolok azzal, amit Istenről én az ember lelkéről mondtak, olyan emberekre gondoltak volna, mint amilyenek mi vagyunk. Úgyis annyi hiábavaló játékot űzünk Istennel! A biblia az eljövendő Isten országa okmánya azoknak, kik vágy-nak utána és az övé szeretnének lenni, nem pedig mondás-halmaz, album és képeskönyv, amiből minden neveletlen, te-lületes személyecske tetszésszerint nyalakodhatik.

De mégis igaz, hogy minden emberben van egy elrejtett, mélység, ahol számára igaz a biblia igazsága. Csakhogy, saj-nos, alig tud erről valamit, vagy semmit, s aki tud is nem so-kat csinál belőle. Nem él abból a forrásból, mely számára is folyik. Bárcsak ez a mélység bennünk egyszer felszínre törne! Mert mit használ mindaddig, míg rejtve van? Mit használ ne-künk a szántóföldben elásott kincs?

Én nem tudom, hogy nektek mi volt idáig Isten és ti sem tudjátok, hogy mi nekem. És ez így van jól. De azt mind tud-hatjuk egymásról, hogy valami van bennünk, ami szomjúhozik az élő Isten után.

„Isten” talán nagy, ünnepélyes szó az ismeretlen és kiku-tathatatlan kifejezésére, amivel minduntalan találkozunk és aminek kifejezésére kell valamilyen név. Azonban életünknek és gondolatainknak ehhez a szóhoz semmi köze nincs! Min-den kerék más tengely körül szalad. Hagyjuk ezt a magasztos, ünnepélyes, mégis érthetetlen, barátságtalan, sokszor fenyegető „Istent” és ne sokat gondoljuk arra, amit ez a szó jelenthet.

Lehet, hogy „Isten” súlyos, sötét hatalom életünk felett. Elme gyünk a templomba, bibliát olvasunk, imádkozunk, hogy ezzel a hatalommal kibéküljünk. Mindenféle babonás hitre rá-adjuk magunkat, hogy segítséget biztosítsunk magunknak ezzel a hatalommal szemben. Megkereszteltetjük gyermekeinket, pa-pot tartunk, mert ezzel a hatalommal mégis csak rendben kell lenni. S talán, ha ez az aggodalom és „vallásos szükség” nem nyugtalanítana — becsülettel legyen mondva — nem volna szükségünk Istenre!

Talán az is lehet, hogy „Isten” szép és igaz gondolat. Ör-

vendünk, hogy mindenki rá gondolhat a maga Istenére saját ér-zelme és fejecskéje szerint és büszkék vagyunk arra a szabad-ságra, amellyel a mi Istenünk felett rendelkezünk. Amit olva-sunk és hallunk, azt időről-időre szépen hozzáillesztjük ahhoz a gondolathoz, amiből „Istent” csináltunk. Örvendünk, hogyha a lelkész is azt mondja róla, amit mi gondoltunk felőle; ilyen-kor rendesen szép prédikációt mondott. A bibliában — ha vé-letlenül felűtjük — és rátalálunk egy olyan helyre, mely egye-zik az Istenről alkotott gondolatunkkal, akkor a biblia is becsü-letet talál előttünk. Szóval — olyan ez az „Isten”, mint drága, finom harangocska a mi gondolati életünk díszes kínai templo-mának tetején.

Vagy talán „Isten” tűz, melynél érzelmeinket időről-időre olyan szívesen melengetjük? Erre is szükségünk van. Olyan hideg és száraz az élet annak, aki semmit sem érez. És most figyeltük meg, hogy bensőnk „Isten” közelében csakhamar mi-lyen csodálatos mozgásba jön. Erős hatalmak, bűn és kegye-lem, ítélet és boldogság, halál és élet hatni kezdenek kedé-lyünkre és ilyenkor olyan jól esik egy kis kellemes változás, izgalom szürke hétköznapi életünknek. Ezért olykor-olykor jól esik a kemény prédikáció, hogy bágyadt kedélyünket új lendü-letbe hozza.

De ugye mindez minket nem elégít ki. És ha tízszer job-ban ilyen volna lényegünk felszíne és ha százszor jobban ilyen játékot űzünk is Istennel, valójában *másképpen vélekedünk* róla. Van valami bennünk, ami többet keres, mint amit magunkban megtalálhatunk. Van valami bennünk, ami szívéből megelégette azt az „Istent”, amelyik úgy néz ki, amint róla beszéltünk.

Valami lázadozik bennünk az ellen az Isten ellen, ame-lyik olyan idegenül áll életünk mellett. Nem akarunk többet hallani róla és arról a titokzatosságról, mely őt körülöleli. Vé-dekezzünk az ellen, hogy ez az értelmetlen Isten intsen, vigasz-taljon és tanítson minket. Mit érünk mi egy titokkal, ha az titok marad? Mi közünk ahhoz, amit nem tudunk? Igen! ha *élő* volna, ha szólna valamit! De idegen, halott és hideg marad. Mennyit birkózunk az igaz, élő Istenért és milyen sok a köny-nyelmű gondolat, amivel az ember őt megfajti és mennyi a bátorság azokban, akik oly biztosan kezelik a titok kulcsát!

Nemde sokszor milyen csodálatosnak tűnik fel az a szo-rongás, melyet az a sötét hatalom gyakorol reánk, amit „Isten-